

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

119. An Beneficiarius teneatur ad aliquam restitutionem omittendo partem notabilem alicujus Horæ? Et quid,, si omittat Laudes? Et quid est dicendum, si omittat partem levem in singulis Horis? Et an ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

RESOL. CXIX.

An Beneficiarius teneatur ad aliquam restitutionem omittendo partem notabilem alicuius Horæ? Et quid, si omittat Laudes? Et quid est dicendum, si omittat partem leuem in singulis Horis? Et an restitutio pro omissione Horarum suppleri possit per quasumque elemosinas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerat? Ex p. 4. tract. 4. & Mis. Ref. 220.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet Castrus Palaus tom. 2. disput. 2. punct. 7. numer. 5. quia omittens partem notabilem alicuius Horæ absolute dicitur illam omittere, sicut absolute dicitur omiisse Missam, qui partem notabilem non audit; sed pro cuiuslibet Horæ omissione est debita restitutio, iuxta Extratag. Pij V. etiam fructus illi correspondentes leues sint. Ergo est etiam debita restitutio pro omissione cuiuslibet partis notabilis, paucitas enim fructus excusabit ab obligatione graui restituendi, non à leui. Ita Castrus Palaus, qui citat Garciam, & Bonacinam.

2. Sed, his non obstantibus, negatiuam opinionem defendit Oliuerius Bonartius de Horis Canonicis lib. 2. cap. 1. num. 10. ubi sic ait: Primum quidem certum est, nec in Concilio Lateranensi, nec in Extratag. Pij V. quidquam de hac questione determinatum esse: unde prima specie videtur nihil necessarium restituendum pro parte Horæ, quamuis notabili, prætermittit; quia cum lex sit pœnalis, saltem ex parte; fundamentum eius sit culpa, ob quam interrogatur pœna, solumque de Horis integris in illa mentio fiat; non debet ad earum partes extendi, sed suis terminis arctari: censeo igitur nihil fructuum necessarium tribuendum pauperibus ratione partis Horarum omissionis, quantumvis magnæ, & sufficientis ad materiam peccati mortalis, nisi pro omissionibus Laudibus, quia multi putant, illas esse Horas distinctas; quod quamuis minus recte arbitrentur, solent tamen separatim à Nocturno Officio legi per modum Horæ diuersæ. Ratio verò est, cur nolim aliquam ob partem prætermittam ad restitutionem obligari, quia lex hæc est odiosa; & proculdubio grauem pœnam imponit, cum pro singulis Horis restitutionis onus irrogat; cur ergo nos illam extendimus, & iugum beneficiorum magis aggrauamus, quam ius ipsum, & verba legis. Ita Bonartius; & hanc sententiam sequitur, cum aliqua tamen limitatione, Suarez de Religione tom. 2. lib. 4. cap. 30. à num. 9. & Toletus lib. 2. cap. 12. num. 10. non obligantes ad restitutionem, si fructus correspondentes leues sint, eo quod beneficium sit tenue; sed negatiuam sententiam absolute, & sine vlla distinctione satis probabilem; & securam in praxi ego existimo.

3. Sed quid dicendum de eo, qui partem leuem in singulis Horis omittit, cuius omisso comparatio ne totius Officij dici grauis quantitas censeri potest, an, inquam, obligatus sit restituere? Et negatiuam sententiam ego teneo, quam tuetur Moneta de distribut. part. 2. q. 3. n. 22. & Fillucius tom. 2. tract. 23. cap. 10. quæst. 7. quos sequitur Castrus Palaus loco citato, validam pro hac sententia rationem adducens, ad illum, & non pigebit.

4. Notandum est etiam hic obiter quod aliqui dicunt, restitutionem fructuum pro omissione Horarum suppleri posse per quasumque elemosinas, quas antea beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerat; cum ex cuiusdam anticipatæ solutionis rationem

Sup. hoc in Ref. seq. & lege doctrinâ Ref. not. seq. à lin. 4. §. 1. vsque ad medium, & supra ex Ref. sol. 81. §. Di. co. in fine, & ex Ref. 177. §. 1. vt ex illis magis clarescat solutio huius quæst. & in fine Ref. 114.

Sup. hoc magis late in Ref. præteritis, præcipuo.

Sup. hoc in Ref. not. præteritis §. 1. ad medium, & in aliis eius annot. 2. Et sup. contento in hoc §. sed quid, infra in Ref. 121. & in aliis eius not.

Sup. hoc infra in Ref. 128. magis late à §. 2. & lege doctrinam Ref. &

separata, sed partes Horæ, nempe Matutini, sequitur non esse inclusas in dicta Bulla; atque adeo illas omittentes peccare quidem mortaliter, sed nullo reuocacionis nexu vinciti. Quod verò Laudes contra Naturam, & alios non sunt Hora separata, patet ex communi sententia Doctorum. Ita Canonista partim in cap. 1. de celebracione Missarum, partim in Clem. 1. eodem tit. Summatim in verb. Hora Canonice, & D. Thomas opus. de offic. Sacerd. cap. 1. & ibi Sotus de iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 4. attulit hanc sententiam esse adeo vulgò receptam, vt alterius opinionis Doctores ne quidem sint audiendi. Restat modo respondere ad ea, quæ superius adduximus, quæ videntur probare Laudes differre à Nocturnis. Dico igitur aris campani pulsam non fieri, vt distinguatur Laudes à Nocturno Officio, tamquam distincta Hora; sed ad maiorem solemnitatem hymnodiarum, Te Deum Laudamus, &c. Sicut solentem pulsus adhiberi, dum tempore Missæ canonicæ sequentia, Per omnia secula seculorum, &c. Hymnum verò illum pertinere ad Officium Nocturnum, patet ex Breuiariis. Nec refert quod cap. confirmacione, in fine, de celebracione Missarum, dicitur, Te Deum, &c. dici, vel omitti in Matutinis Laudibus, quia Laudes Matutinae ibi accipiuntur pro toto officio composito ex Nocturno, & Matutino Laudibus; in cuius parte hymnus ille dicitur. Quod verò Laudes inchoentur à communi versu, Deus in adiutorium, &c. & Psalmis, hymno; & aliis consent, vt ceteræ orationes distinctionem Horarum non indicant, quia nondum sunt distincta Hora donec accipiat suam complementum, & perfectionem; quæ à fine, siue communi Collecta dependet; ab eo enim sumenda est Horarum diuersitas, non à principio, vel temporis intervallo. In nocte autem Natiuitatis respectantur Ecclesia primænam Horarum institutionem, idcirco Nocturnum Officium concludit collecta diei, non quod infirmare velit esse nunc re ipsa distinctam Horam. Ratio autem separationis à Laudibus est, quia sanctus Thelephorus dederit tunc Missam fieri de nocte; vt patet in cap. nocte, de consuetud. dist. 1. Unde necessarium erat, vt statim post Nocturnos Missa celebraretur ante Laudes. Dicendum est igitur ex supradictis posse aliquem probabiliter defendere Beneficiarium omittentem Laudes peccare, vt dixi mortaliter, non autem ad restitutionem teneri, quia contra Palaum; & Suarez, omittens partem notabilem alicuius Horæ, licet peccet mortaliter, non tamen comprehenditur in Bulla Pij V. in qua imponitur onus restitutionis ex omissione alicuius Horæ. Cum enim lex hæc sit odiosa, & proculdubio grauem pœnam imponat, etiam pro singulis Horis restitutionis onus irroget, sequitur non esse extendendam contra omittentes partem Horæ, licet notabilem; & ideo non debemus iugum Beneficiariis magis aggrauare, quam ius ipsum; & verba legis imponunt. Et ita has rationes postquam cum doctis recentioribus communitatis hanc sententiam tamquam probabilem amplexati sunt.

4. Notandum est etiam hic obiter, infirmum, qui præuidit post prandium ex febre impediendum à recitatione Vesperarum, non teneri manè recitare illas, quia præceptum recitandi Vesperas non obligat pro tota die, sed tantum pro toto tempore vespertino. Quod enim recitare antè Vesperas licet, non infert obligationem tunc eas recitandi, si pro tempore, quo præceptum recitationis vrgere, impossibile sit futurum recitare; & parere præcepto; sed sufficit cuiuslibet temporis malitia sua. Et ita docet nouissime Raynaudus de monitor. part. 1. cap. 1. quæst. 14.

Canonici
me dicta
Ref

rationem quamdam habere possint. Ita Bonartius
ubi supra num. 21. quod tamen nimis laxum vi-
detur.

zar qualquiera de las horas en particular, y assi los
versiculos dexados en una hora, no se juntan con los
dexados en otra hora. Ita ille.

RESOL. CXX

An sit obligatio restituendi, si Beneficiarius omittat
partem notabilem unius Horæ; vel in Officio unius
diei, omittat plures versiculos, qui simul partem
notabilem constituunt?

Et an, qui habet unum beneficium iuste, & alterum
iniuste, teneatur bis recitare Officium? Ex part. 11.
tit. 2. & Misc. 2. Ref. 44.

4. Et hanc sententiam probabilem esse, docere
etiam existimo eundem Patrem Mendo, nam con-
trariam sententiam quam ipse contra me docet, vo-
cat tantum veritorem.

5. Sed hic obiter quæro, an qui habet unum
beneficium iuste, & alterum iniuste, teneatur bis
recitare Officium. Aliqui affirmant. Vide Trul-
lench in Decalog. tomo primo libro capite 3. au-
bitat. 12. questione 3. numero 25. & Bonaciam de
Horis Canonicis, questione secunda, punct. 4. nu-
mero 28. At ego utrumque nego, & assero con-
stanter teneri statim dimittere beneficia iniuste ob-
tenta, & restituere fructus perceptos, & interim
non teneri ad recitationem, quæ vel debet esse ra-
tionis beneficij, aut fructuum perceptorum. At neu-
trius ratione teneretur. Igitur, &c. Minorem probat,
ad obligationem recitandi horas requiritur posses-
sio beneficij, & ius saltem percipiendi fructus. Ad
qui iniuste tenet beneficium, nec possessionem, le-
gitimam nempe, habet, nec ius percipiendi fruc-
tus, cum utrumque teneatur restituere; & secun-
dum regulam iuris, quid non videtur cepisse, nec
habere, cum necesse sit hoc omne alteri restituere,
vt in l. non videtur 51. de regul. iur. cum concor-
dantibus, de quibus glossa ibi. Igitur nec debet
obligari ad onera ipsius Beneficij. Tum etiam quia
iure naturæ nullum est præceptum Horas reci-
tandi, sed tantum de iure positivo Ecclesiastico,
hoc autem ex omnium consensu deficit in
specie. Igitur maiori ex ratione alterum deficere,
est necesse. Fateor tamen, quod cum sit
causa ob iniustam retentionem; vt Ecclesia cre-
aret debito obsequio ex omissione recitandi, te-
nebitur etiam eius ratione quid æquivalens resti-
tuere ipsi Ecclesiæ, non quia obstructus fue-
rit oneri persolvendi Horas, sed quia causa fuit,
ne persolverentur per legitimum successorem
in beneficio, supposito iuris positivo præcepto,
quo iustus beneficij possessor ad recitandum ob-
stringeretur, & recitasse si possideret, creden-
dum est.

Sup. hoc in
Ref. præteri-
ta, & ne de-
feras videre
alias eius
primæ an-
not.

Affirmatiuè nominatim contra me respon-
det Andreas Mendo in Bull. Cruc. disp. 24.
cap. 2. num. 31. Nam qui omittit aliquid in recitatio-
ne, malè ac absque titulo accipit fructus correspon-
dentes parti omittæ; quo enim titulo, aut iure eos
facit suos? Sed est obligatio restituendi id, quod
male, & absque titulo accipitur, vt est manifestum,
ergo est obligatio restituendi fructus corresponden-
tes illi parti Horarum omittæ. Nec probat quid-
quam aduersariorum fundamentum: nam leges Ec-
clesiasticæ in primis absolute iniungunt obligatio-
nem restituendi fructus ob omissionem Horarum;
deinde, vt dignosceretur, quæ pars correspon-
deret cuiilibet Horæ, & proportio seruetur, desi-
gnant, quota pars restitutionis pro singulis Ho-
ris sit præstanda; nec oportebat descendere ad de-
signandam partem correspondentem omissioni par-
tis unius horæ, tum quia semel posito quænam
pars toti horæ correspondeat, in quo aliquid posset
esse dubium, facile cuius esset, designare portio-
nem respondentem omissioni illius partis Horæ,
iuxta eius quantitatem; tum quia, cum in quali-
bet Hora sint plurius partes, non poterat à Legi-
bus determinari, quanta pars esset restituenda, si-
quidem maxima, maior, minor, aut minima pars
valeret mitti. Non tamen negant ex leges deberi
præstam restitutionem, quin potius eam iniungunt
in obligatione absoluta generali, quam imponunt;
ex qua nostra resolutio confirmatur. Hæc
Mendo.

2. Sed licet hæc opinio satis probabilis sit, Affir-
matiuam puto etiam suam probabilitatem habere;
& vt talem præter Doctores à me alibi adductos,
illam admittit me citato Escobar à Corto de Hor.
Can. questione quinta, §. quarto, num. 12. Quia Con-
stitutio Pij Quinti, quæ obligat ad restitutionem;
loquitur speciatim de omissione recitandi totum
Officium, aut vnâ horam, & cum sit penalnis non
debet extendi ad omissionem partis etiam notabilis,
quia res diuersa.

3. Idem etiam docet me citato Martinus de San
Ioseph in Mon. Confessar. tomo primo, libro secun-
do, tractat 3. de Oratione, numero quinto, vbi sic

Sup. hoc &
seq. vsque
annot. seq.
supra in Ref.
118. §. 1. vt
que ad me-
dium & in
aliis eius se-
cundæ an-
not.

ait: *Cessa la obligacion de restituir en materia parva
de la omission del Officio, mas en llegando à dexar de
recitar parte notable, de manera que sea pecado mor-
tal, se ha da restituir lo que cabe de los frutos à
aquella parte, aora sea pequeña, & grave cantidad.
Solamente aora de diferencia, que si lo que cabe à
aquella pequeña parte es cosa pequeña, obligará à
pecado venial à que se restituya, y se es materia gra-
ue à pecado mortal: aunque es probable, que si se
dexa en una hora parte pequeña, y en cada una de
las demás horas partes pequeñas, que todo junto
haze materia grave, no ay obligacion de restituir,
porque es probable, que ay distinto precepto de re-*

6. At dices, nihil effectum saltem interest inter
hanc, & oppositam sententiam, cum ex vtraque
idem effectus, & obligatio restituendi oriatur, &
oppositi Doctores ad nihil plus obligant nisi ad re-
stitutionem casu quo non persoluat Officium Diui-
num iniustus possessor. Dicam ego, plurimum in-
teresse inter nostram, & alteram opinionem. Nam
si daretur obligatio recitandi ratione beneficij ini-
uste obtenti, ex omissione persolvendi hoc onus
quotidie, oriretur vnus peccatum mortale distin-
ctum ab altero peccato iniustæ retentionis Benefi-
cij, à quo cum eripit nostra opinio, cuius ratione
non peccabit ex omissione recitandi, cum reci-
tandi obligationem hæc in specie tollat: & sic ade-
rit vnus tantum peccatum iniustæ retentionis, &
sicut malæ fidei possessor tenebitur restituere, non
solum rem cum fructibus, sed & resarcire damna
orta ex sua iniusta retentione; Et sicut nostro ca-
su ad æquivalens persolvendum ob omissionem Diui-
num Officium sua ex causa. Argum. leg. Patri 27.
§. primo de Minoribus leg. si nauis 61. sine, de
rei vendicac. cum similibus. Et est noua, & vera
huius dubij resolutio, necnon, & fauorabilis ipsi
Beneficiario, cum eum immunitem faciat à pluri-
bus peccatis ex omissione recitandi Horas Cano-
nicas, & attenda nostra opinione vnus tantum
admittamus peccatum propter iniquam detentio-
nem beneficij, cui etiam videatur adiungi aliud
contra